

MEGÁLLT AZ ÓRA

BÁNYAI JÁNOS

A lány zajra ébredt. Korán, a szokottnál is sokkal korábban. Kinyúlt az óra felé, minden reggel hosszasan az órára bámulva ébred. Kezébe veszi a puha bársonydobozba épített ébresztőórát, először a füléhez tartja, azután maga elé teszi a takaróra, és hosszasan mered a mutatók mozgására. Csak sima, nagy márványfelületeket lát. Megkövült erdőt. Kőbe vájt állatokat. Az óra- és percmutató látványos domhasága egy-egy pillanatra még álomba süllyeszti, megtörtént már vele, hogy kezében szorongatva az órát aludt egész délelőtt, de legtöbbször mégis felfedezi a másodpercmutató fűrge ugrásait, szívdobogva emlékezik hirtelen az ütőér ritmusára, és lassan, másodpercről másodpercre ébred. Néha fél óráig is eltart; amíg kibontja magát az álomból. Másként nem tud felébredni.

A keze megakadt valamiben az éjjeliszekrényen. Pohár. Az üveg hideg, reggeli érintését a lábujjában is megérezte. A szemét még mindig nem nyitotta fel. Fűrge fehér vonalakat látott elsiklani. A fekete háttérből bukkantak elő, forrásként. Végre megtalálta az órát. Lassan, vigyázva emelte fel, hogy elkerülje a poharat, de közben mégis leütötte a gyufásdobozt, a csörgéséről eszébe jutott, hogy valami idegen zajra ébredt, nem a reggeli ébresztőre, de amint a füléhez emelte az órát, megfeledezett erről. Mindig, amíg az órát keresi és amíg rá nem akad, úgy véli, lassan repdes valami tátongó mélység felett, márványfelület, réteges sziklatömbök, ugrásra kész zergék, csenevész bokrok, ismeretlen színek tűnnek fel és maradnak el egy távoli, kifürkészhetetlen, mozdulatlan világban. Ahova sohasem juthat el. Most egy különös élőlényt látott, a feje a tegnapelőtti ismerősre, a trombitásra emlékeztette, a teste meg durva zsákszöttesre. Nem tudott mit kezdeni az ismerős vonásokkal az ismeretlen márványvilágban.

A szokottnál tovább tartotta füle mellett az órát. Valami rendellenes lehetett a zajban, ami felébresztette és valami rendkívüli az órában is. A keze jól ismerte a kis szerkezet alakját, most mégis idegen volt, majdnem ismeretlen.

Az óra állt.

Tegnap délután zuhogott az eső. Dél felé ment ki a zátonyra, a sziget fölött hatalmasra nyílt ki a nap. Ezer tűszúrást érzett a testén, a hőség a falhoz állította. Az út mentén kifacsart levelű olajfák álltak tikkadtan, mozdulatlanul. Lent a tenger gyöngéden nyaldosta a sziklákat. A mindig hangos kékség is lekonyult. Mintha hervadni kezdett volna. Senki sem volt az úton. A szétszórt házak ablakait elsötétítették, valahonnan vízcsobogást hallott. Az ivóvíz másként csobog, mint a tenger vize. Lágábban és üresebben. Szerencsére még nem volt szomjas. Gyümölcsöt reggelizett, zöld, savanyú szilvát meg fanyar hegyi szedret. Korán ébredt, a piacra is kijutott, mielőtt a sziget-

lakók elmenekültek volna a hőség elől. Mire felkúszik és kibontja szirmai a nap, az egyetlen utca is megüresedik, minden elhalkul. Hirtelen titokzatossá válik.

Három napja érkezett, és még alig evett valamit: a hajón ebédelt utoljára, de mihelyt a partra lépett, fura nyomás lepte meg, még nem tudja, soha meg sem tudja, a mellében vagy a gyomrában, vagy csak a hajó egyhangú zúgásának utórezgése volt? De már első nap nem tudott vacsorázni. A kis mulató tulajdonosa, akit jól ismert már korábról, sajnálkozva vitte el az érintetlen tányérokat. Másnap azért ebédelt, de a nyomás mintha végérvényesen befészkelte volna magát a gyomrába, és a mellében sem szűnt meg. Nem tudott vele mit kezdeni.

Az úton furcsán érezte magát, mintha minden sejtje megduzzadt volna, mintha kitágult volna a bőre, a melle rettenetes súllyal vonszolta lefelé. A hőség elviselhetetlen. A levegő áll. Egyetlen mozdulat sincs. A tengeren színes olajat öntöttek el. A nap is belevakult a tenger tükrözésébe. Ködös lett a szeme.

Mire kiért a zátonyra, felhősödni kezdett. Váratlanul és túl gyorsan gyűltek össze a felhők, pillanatok alatt borult el, ideje sem volt már menedéket keresni a zuhogó eső elől. Hagyta, hogy átázzon rajta a könnyű blúz, hogy végigfolyjon lábszárán a víz. Azután leült, kezével összekulcsolta a lábait, a színes kavicsokat vizsgálta, és a hátán dobolt az eső.

Kora délután volt, ilyenkor senki nincs a zátonyon, a délelőtti fürdőzők hazamentek mind, a délutániak még nem értek ki. Néhányan talán a távolabbi erdőben húzódtak meg. De ott a legyek nem hagynak békén. Szerette ezt a néhány órányi csendet, a néptelen kavicsfelületet. Ilyenkor tűzött legjobban a nap. Tarkólövészerrűen. Most az eső csak kopog a hátán. De a vízcseppek is felmelegedtek, mire leértek. Bársonyos, gyöngéd simulással futottak végig a hátán, miután koppantak kedvesen, jelezve jöttüket. Végül is kibújt a blúzából, és így sokkal közvetlenebbül érezte a cseppeket. Megnyugtatta, hogy semmiféle vágyat nem ébresztett benne az eső.

Még néhány percig várakozott az esőben, aztán lassan, kényelmesen bement a vízbe. Lemerült, sokáig úszott a víz alatt, amikor felmerült, az eső még jobban zuhogott. A partról kiáltást hallott. Hosszúra nyújtott magánhangzót: „óóó”, de ügyet sem vetett a hangra, tovább úszott, kivételesen nagyon jól érezte magát.

Jó idő múltán, mire a partra ért, az eső csendesedett. Különös érzése támadt: biztos volt benne, hogy a következő pillanatban megszólítják. Féelme szakadékként nyílt meg előtte. A szakadék szemérmetlenül kitérült. Nem az az érzés volt ez, mintha messziről figyelnék, mint amikor váratlanul a tarkóján megérzi, hogy valaki élesen a hátába mered. Ez kés volt, ami már belesüllyedt a testébe. Egyébként alkalma lett volna még arra, hogy meneküljön, befordulhatott volna egy mellékutcába, vagy megszólíthatott volna egy arra járó ismerőst, vagy egyszerűen elfuthatott volna. Most csapdában volt; belezuhan és innen már ne menekülhet meg. Szorosan tartják a láncok. Minden pillanatban megszólíthatja valaki. Újra felfedezte az ímént hallott kiáltást, most a csontjáig hatolt az elnyújtott hang: „óóó”. Mozdulatlanul ült a kövön. Remegett, hűvös volt a fürdés és az eső után.

Megnyugodott, amikor arra gondolt, hogy valaki talán csak tüzet akar tőle kérni, vagy megkérdezni hány óra van, milyen nap van, hányadika. De gyorsan elmúlt ez a reményféle, torkán érezte a veszélyt. Pengeként, közvetlenül. Néhányszor összerezsent, mintha lépteket hallott volna maga mögött, mintha valaki visszafojtott lélegzetét hallotta volna.

De csend volt. A környék egészen pusztá. A kilométernyi zátony egyre növekedett. Apály.

A távoli bokorban sem bújhatott meg senki, a homokban meghallaná a bokor rezdülését, meg a lépteket is, ha valaki meg akarná közelíteni.

Néhány órát töltött mozdulatlanul a kövön. A fürdőzők nem jöttek ki délutánra, mert jó ideig még nem derült ki, s mire felkéklett az ég, késő volt

már, a nap sem sütött erősebben, mint kora tavasszal. Aranyba burkolta az ázott fákat, a csöndes bokrokat, a színes kavicsstörmeléket. A lány, amikor felemelte, a karján is meglátta az arany szirmai. Megnyugtatta a látvány. A kiszőkült szőrszálak között remegve terült el az a kis aransárga felület. Foltos volt a bőre, és ezzel minden megváltozott. Most már tudta, hogy bátran meg merné mondani, hány óra van, milyen nap, hányadika, vagy bármi hasonló kérdésre fesztelenül tudna válaszolni. Valószínűleg.

A rossz érzés nyomát azért nem lehetett kitörülni.

Késő délután volt, amikor elindult. Remegett egész úton. Átfázott talán az esőben, meg sokáig volt a vízben, és az a néhány órás mozdulatlan üldögélés kitermelte a remegés apró motorjait.

Félt is. Attól, hogy újra feltűnik az érzés. Az út üres volt, a házak közül csak néhányon nyitották ki az ablakokat, a falak mellett senki sem bújt meg. Eső utáni alvás járta bizonyosan.

Akkor egy kutyát látott loholni a meredeken. Ettől valamelyest megnyugodott.

Az óra megállt.

A lányt most kivételesen a mozdulatlanság, az óra csendje ébresztette fel. Eszébe jutott, hogy az este elfelejtette felhúzni, mert amikor visszaért a szobába, a délutáni félelem annyira kimerítette, hogy semmire sem gondolt, lefeküdt, még jó ideig bámulta a mennyezetet, fel sem gyújtotta a lámpát, mire besötétedett, már közel járt az álom, csak a kinti sétálók zaja tartotta még ébren. Mire az elmosódó hangok — csak ritkán tört fel egy-egy élesebb, kivethető kiáltás —, a léptek is mind távolabbra kerültek, a lány mélyen aludt. Nem is gondolt a trombitásra. Egész nap eszébe sem jutott. Úgy feledkezett meg róla, mintha sohasem látta volna.

A tegnapi félelem folytatását látta abban, hogy reggelre megállt az óra.

Kopogtak az ajtón.

Fel sem tűnt neki, azután pillanatok alatt zavarba jött. Még mindig valahol távol volt, a zsákszőtösesre gondolt, mert annyira elütött a márványtájtól.

A kislány jött be. Fügét hozott, meg ányizzal illatosított pohárka pálinkát. A fügét is, a pálinkát is a hűtőszekrényből vették ki, harmatos volt a pohár, meg a zöld, mézízűvé ért gyümölcs is.

A kislány mosolygott. De egyelőre semmit sem szólt. Körülnézett a szobában, félhomály volt, és talán fülledt is a levegő, az ablakhoz ment, felhúzta a redőnyt, nem is egészen, de ennyi is elég volt, hogy a szobát elöntse a dél-előtti éles, eső után vadul csillogó napfény. A falak hirtelen mozogni kezdtek, az elfelejtett és elveszett hajóskapitányokat ábrázoló képek mind megmozdulnak, a falon lógó hálódarab lengeni kezdett.

— Ez csörög is? — kérdezte a kislány és az órára mutatott. Még nem vette a kezébe.

— Igen! — felelte a lány, túl hangosan mondta, a kislány kérdőn nézett rá.

— Mindig csörög?

— Nem szoktam felhúzni — hazudta a lány, és megigazította magán a takarót.

A kislány lenszőke haja fésületlen, a homlokán már a kora reggeli úzás nyoma, finom kis csikokban a só. Vizes fürdőruhája átütött a blúzán. Tizenhárom-négy éves lehetett a kislány, baracknyi melle kemény.

Jó néhányszor körüljárta a szobát, azután az ágy szélére ült. Tavaly még hajasbabát hozott neki a lány ajándékba, az idén melltartó kellett volna neki... Egy pillanatig furcsán nézte a kislányt. Valamit meglátott benne. Valami ismeretlen csillogást a szemében, valami kegyetlen simaságot a bőrén, valamit.

— Megnézhetem? — kérdezte egyszerre, s máris kivette a lány kezéből az órát.

Előbb forgatta egy kicsit, nézegette, megtapogatta a bársonybélést.

— Megállt! — mondta meglepetten, de majdnem örömmel. Aztán szinte hadarva hozzátette: — Az öregasszony ébresztője is mindig megáll. Amikor a hajnali hajóra kell ébredni, mindig a szomszédból kérünk órát. Másikat meg nem akarnak venni, mert egy már van. Különben általában jár is. Emiléknél van egy óra, a falon lóg, abból egy madár ugrál ki-be. Láttam már. Meglestük Emillel.

Tovább forgatta az órát a kezében.

— Minek a tokja?

Kinyitotta. Becsukta. Körüljárta a szemével. Megjegyezte a színét, megnézte a számlapját jó közletről, ki is betűzte a gyári számot, de túl hosszú volt a számjegy, hosszú a lélegzetének.

— Felhúzhatom? — kérdezte, és máris húzta.

Aztán a füléhez emelte.

— Úgy ketyeg, mintha csiklandoznák — és nevetett, mintha őt is csiklandoznák. A lány nem tudta, mitévő legyen. Valamiféle kihívást érzett abban, hogy a lány hangjában van valami érettség, de kicseng még belőle a gyerekes selypítés.

— Jó kis óra. Állt. Akkor felhúztam. És most jár. Hát ez jó. Nagyon jó. Az öregasszony óráját nemcsak felhúzni kell, hanem rázni, oldalba lökni, felborítani. Egy időben csak úgy járt, ha hasra fordítottuk. Az nem is kerek. Négyzögletes. Még talpazata is van, vagy minek mondják.

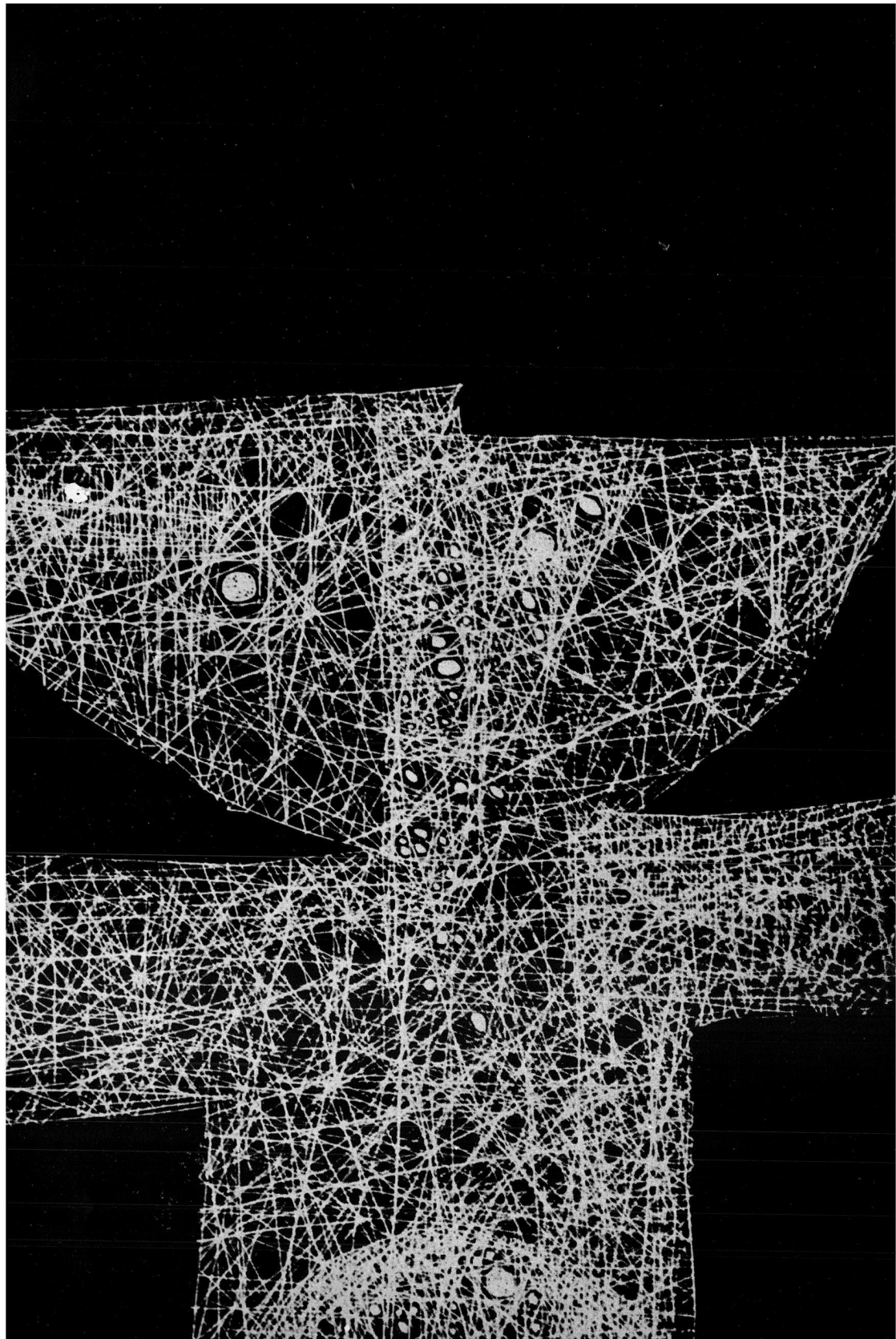
A lány már nem hallgatta tovább. Úgy jött a szó a kislányból, mintha öntöték volna, és egyre közelebb került a lány combjához, valami mély remegés futott végig rajta, valami ismerős távoli érzés, amitől megrettent, újra csapdába került, észre sem vette, amikor megfogta a kislány kezét. Ha fiú lenne, most maga mellé vonhatná. És megtaníthatná. Azt mondják, a tizenegynéhány éves fiúcskák a legjobbak. Újra csapdában. A kislány szótlanul melléfeküdt. Egészen odahúzódott hozzá, kezét a hasán tartotta, fejét később a mellére fektette, és csak beszélt, egyre csak beszélt, egy pillanatra sem tért el az óra témájától, a sziget minden órájáról beszámolt, minden órával kapcsolatban tudott valami izgalmas történetet;

valami különös, távoli világból ketyegett fel egyszerre a lányban a sziget minden órája, és ebben a rettenetes hangzavarban, amiben már a kislány hangja sem tudta eligazítani, ebben a csönddel határos izgalomban, semmi más nem volt, csak az egybefonódott, sík felületet alkotó egyöntetű órakegyezés, a világ minden órájának ketyegése;

csak feküdt mozdulatlanul a lány, és nem tudta, mi az, ami történik benne, amitől elsötétül a szeme előtt, és végül is rettenetes fényözönben mutatkozott meg a kislány apró testének melegsége...

A kislány megsímította a lány vállát, és azt mondta hirtelen, hogy milyen gyöngéd bőre van. De ettől már ő maga is visszarettent, nem tudta, hogy honnan ez a gondolat, ez a különös hang, ez a soha ki nem ejtett szó, ez a valami, ami még soha nem jutott az eszébe.

Ugyanaz a félelem lepte el a lány testét, amit tegnap a zátonyon már megérezett, csak most nem a hangtól félt, nem a megszólítástól, hanem az érintéstől. Ha tegnap a gondolata viselte a félelmet, most a testére tört, most a teste, ez a már megviselt test ismerte fel a félelmet, a félelmet a büntől. Úgy hitte, összetalálkozott a két test, a kislányé és az övé, ez az érintetlen, még valódi gyerekest az első érintés felfedezésével és az ő huszonegynéhány éves teste, amiről legámítóbbs perceiben is tudta, hogy igen romlott. Sűrű hínárban találta magát, ahonnan csak farkasordítással szabadulhatna ki, de az se biztos. Karjára, lábára, törzsére fonódtak a nyálkás szálak, és zöld borzalommal töltötték ki körülötte a vizet, a mocsár poshadt vizét. Lépní sem tudott, de megfeszítette magát, és csak tartotta a fojtást, ellenállt a torkára erősödő kemény szorításnak. Igyekezett nem lélegezni, mert attól megemelkedne a teste, és még inkább a kislányhoz forrasztaná, még inkább belegabalyítaná a hínárba. Sem-

mit, semmit sem akart tenni. Csak elviselni, kihordani most a fojtást, a szorítást. A mocsár gázos keserű illatát.

Mennyit rontott a testén a trombitás, ideérkezése után mindjárt másnap? A kislány forró leheletét érezte a mellén, és ez még mozdulatlanabbá tette. Fuldoklott. Nem mert levegőért kapni.

Kiáltani kellene, valami rettenetes ő-t, vagy ű-t, vagy í-t, de ki kellene szabadulni. A lány arra gondolt, hogy amikor először készítette ki az a kajla, sovány diák, rettenetesen sirt. S most mintha a kislány arcán látna egy könny-cseppet. Ha elsírná magát, akkor könnyebb volna kiszabadulni az öleléséből.

Végre valaki a kislány után kiáltott.

Újra kiáltottak érte.

Erre felugrott. Nem futott ki azonnal a szobából, megállt egy pillanatra az ágy mellett, izzadság látszott rajta, haja kócos, merőn nézett a lány szemébe, a fenyegetés helyett valami bársonyos megelégedés futott végig az arcán, belepirult. A lány már nem várt arra, hogy kiölti rá a nyelvét, pedig ez a gyerekes mozdulat, ez a kegyetlen józanság mindent jóvátett volna.

— Jó veled lenni — mondta a kislány anélkül, hogy tudta volna, miről beszél. Most valóban végigfutott az arcán egy kövér könnycsepp. Nem tudni miért.

Kirohant a szobából.

A lány egyenesen a trombitás asztalához ment.

Amikor a kislány kiment a szobából, majd egy óra hosszat feküdt még az ágyban mozdulatlanul. Aztán egyenesen a hajóállomásra ment, maga sem tudta, miért. Megnézte, hogy mikor indul a legelső hajó. Néhány szót váltott a mólóőrrel. Megevett egy fagyaltot. Megnézett magának egy néhány száz éves címert az egyik házfalon. Lassan, egyenletesen járt. Lomha volt. Visszatérőben látta meg a trombitást a teraszon.

— Érezted már, hogy egy egész hangyaboly fut végig a lábodon? — kérdezte a lány, amikor leült.

— Fürdés előtt, vagy fürdés után? — kérdezte vissza a trombitás anélkül, hogy elmozdult volna a helyéről. Attól félt, hogy megint elérzékenyedik, és valami olyat mond a lánynak, amiért az kinevethetné. Furán és keserűen érezte magát mindig, amikor az érzéseiről kellett beszélnie, mert azt hitte, mindig rettenetes hülyeségeket hord össze.

— Mindegy — mondta a lány.

Cigaretára gyújtott. Közben kijött álmosan a terasz tulajdonosa, és ők rendelték. A lány egy ideig a tenyerét nézte, és arra gondolt, hogy a sirályok olyanok, amilyen ő szeretne lenni, mindig csak az ég és mindig csak a tenger között. Mosolygott. A trombitást anyyira elernyesztette a nap, hogy fel sem figyelt erre a keserű mosolyra.

— Mióta vagy itt? — kérdezte a lány.

— Már vagy két hónapja.

— S meddig még?

— Még vagy két hónapig.

— S aztán?

— Nincs aztán. Befejezem. Továbbmegyek. Ennyi az egész.

A lány szemmel láthatóan nyugtalan volt. A hőség csak növekedett. Újra duzzadni érezte a sejtjeit. Mintha pattanásig telne minden pórusa valami súlyos anyaggal, ami mozdulatlaná teszi.

Azután erőt vett magán. Végignézett a fiún, és mintha máris felépült volna, amikor megkérdezte:

— Hányadik voltam?

— Nem az utolsó.

Sokáig hallgattak. A trombitás közben füttyörészett. Ivott is néhány kortyot. Valami dán sört hoztak nekik, hideg volt. A formás kis sötétszürke üvegek beizzadtak. A lány újra cigaretára gyújtott. Nem volt dohányos, de bizonyos

pillanatokban rengeteget szívott. Csak időtöltésből, vagy azért, mert szükségét érezte, hogy valamivel letompítsa magát. Csak szívta és fújta a füstöt.

— Jössz? — kérdezte a trombitás.

— Nem — mondta a lány.

A trombitás tovább füttyörészett.

— Rendben — mondta, és újra ivott a sörből.

Sirályok szálltak el a terasz fölött. Lent egyszerre felzúgott a tenger.

A lány csodálkozott. Azért jött ide, hogy tisztázza a reggel történeteket, hogy ellenőrizze magát, hogy megtudja, mit jelentett a fojtott indulat a kislány mellett, s most mégis mindent visszautasít. Először volt kegyetlen magával szemben, először vállalkozott arra, hogy megtagadjon valamit, hogy legyűrje, lenyelje a nyálcsomót. A kislány testével való váratlan (váratlan?) találkozás ismertette meg vele azt a keserűséget, amitől örökösen menekül, és amitől most már sohasem szabadulhat meg. Ott lüktetett az ereiben, ott érezte a bőre alatt. Valamire végtére is vállalkozni kellene. Csendet erőltetett magára mégis. Csodálkozott a bátorságán, de nem volt biztos benne, hogy mindez a látványos visszautasítás és bátorság nem a betegséget, a menekülést, a megfutamodást példázza.

Végül mégis talált valamit.

— Reggel megállt az órák — mondta.

— Na és? — nézett rá a trombitás.

A lány rájött, hogy nincs mire várnia. Elindult.

A kislány kísérte ki az esti hajóhoz. A nyomás a gyomrában és a mellében újra jelentkezett. De megnyugtatta, hogy egyenrangúnak vette a kislányt, hogy nem tett ellene semmit, és nem nézte le. Arról beszélgettek útközben, hogy a hajó elég bizonytalan tákolmány, hogy errefelé csak kiszolgált rozoga hajókat küldenek, hogy mellékes járat, meg arról, hogy most már többen is ellátogathatnának ide, mert a katonaság kiirtotta a kígyókat és végre lefektették a vízvezetékét is a tenger alatt, meg arról, hogy a tenger mindig az utazás vágyát váltja ki, és hogy senki sem vetné ki az ablakon, ha azt ajánlanák neki, hogy utazza körül a világot. Meg ilyesmiket. A kislány egyetlen pillanatra sem volt közömbös, sőt a lány meglepetten fedezte fel az arcán, hogy egy-egy mondat után maga is meglepődik a szavak értelmén, többet mond néha, mint amennyit eddig elképzelt magáról. A kislány túljutott valami mezsgyén, valamin, amit ki tudja ki és mi állított fel elé. Valami mindenestre történt, és ezt most mindketten nagyon komolyan vették. Egyáltalán a történeteket különben is komolyan vették, de ezt, a mait, a megmagyarázhatatlant kivételesen. A mólón jártak le-fel. Utas alig volt, nem szeretik az éjjeli járatot, így nyugodtan beszélgethettek.

— Mikor jössz megint? — kérdezte a kislány, amikor már fel kellett szállni a hajóra.

— Eljössz még a nyáron? — kérdezte újra, amikor látta, hogy nem kap választ.

— Nem tudom.

— Az öregasszony mondta, hogy te rendes vagy. De nem etted meg a fűgét reggel.

— Nem.

— Talán nem szereted. El akartam neked hozni most, de aztán letettem róla.

— Úgyse szeretem.

— Eddig azért szeretted.

— Most már nem.

— Eljössz?

— Nem... Nem tudom.

A hajó még el sem indult, a kislány már eltűnt a kikötőből. Végigfutott a mólón, mintha menekülne.

A lány megtapintotta zsebében az órát.